ЗВІТ[1]

Rybicki P.

Реферат. Павел Рибіцкий (Paweł Rybicki), експерт ЄС, у 2011–2013 роках голова Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI) та ініціатор створення технічного комітету CEN/TC 419 «Forensic Science Processes», у звіті «Improvement of Forensic Science and Judicial Expertise System in Ukraine», підготовленому в межах Проєкту ЄС «Право-Justice» (2024, 34 с.), здійснив, за оцінкою реферату, найповніший на сьогодні зовнішній аудит української судово-експертної сфери. Звіт ґрунтується на кабінетному й польовому дослідженні 2024 року: інтерв'ю та анкетуванні дев'ятнадцяти ключових інституцій (установи Мін'юсту, СБУ, Національна поліція, Офіс Генерального прокурора, суддівський корпус, адвокатура, приватні експерти, науковці); судову медицину, судову психіатрію та огляд місця події не охоплено. Рибіцкий констатує фрагментацію системи: десятки державних установ різних міністерств із перетином компетенцій, лише в системі Мін'юсту сім надавачів послуг, що конкурують між собою. Приватний сектор критично слабкий: з 14 146 експертів державного Реєстру приватних лише 1 920, а активно практикують 400–500, оскільки регулювання пропонує їм «не стимули, а дисциплінарні заходи». Серед інших вад — монополія державних установ на криміналістичні, судово-медичні та судово-психіатричні експертизи, діяльність експертних служб усередині СБУ та Нацполіції всупереч ст. 4 Закону України «Про судову експертизу», централізована реєстрація методик замість валідації, відсутність акредитації за ISO/IEC 17025, професійного тестування й прозорої сертифікації персоналу. Автор пропонує 25 стратегічних рекомендацій: новий закон про судову експертизу, позавідомчий Орган з питань судової науки та судової експертизи, підзвітний Верховній Раді, виведення ДНДЕКЦ МВС, КНДІСЕ та ННЦ «Інститут судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса» з підпорядкування міністерств, скасування монополій, допуск приватних юридичних осіб та іноземних експертів (зокрема в розслідуваннях воєнних злочинів), скасування монополії Мін'юсту на навчання експертів, професійну асоціацію, дворівневу валідацію методик і дорожню карту приєднання до обміну даними за Регламентом (ЄС) 2024/982 («Прюм II»). Реферат зіставляє звіт із позицією Європейської комісії та законопроєктом Мін'юсту про уніфікацію судово-експертної діяльності, який, як показано, рухається у протилежному напрямку. Для приватних судових експертів документ важливий тезою про рівність висновків: єдиним критерієм їх оцінки має бути якість, а не статус установи.

Ключові слова: судова експертиза, судова наука, реформа судово-експертної системи, Проєкт ЄС «Право-Justice», ENFSI, приватні судові експерти, державна монополія, незалежність експертних установ, акредитація ISO/IEC 17025, валідація методик, Прюм II, європейська інтеграція.

Report: Improvement of Forensic Science and Judicial Expertise System in Ukraine (EU Project Pravo-Justice)

Rybicki P.

Abstract. Ukraine's path towards EU membership requires a forensic science system that is independent, accredited and able to exchange data with EU Member States. This referat summarises the report by Paweł Rybicki, EU expert and former Chair of the European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI), prepared under the EU Project Pravo-Justice (2024, 34 pp.). The report draws on desk and field research carried out in 2024, including interviews and questionnaires with nineteen key in-

stitutions: Ministry of Justice institutes, the Security Service, the National Police, the Office of the Prosecutor General, judges, the bar, private experts and academia; forensic medicine, forensic psychiatry and crime scene examination were outside its scope. The author finds the system fragmented, with dozens of state institutions under different ministries and seven competing providers within the Ministry of Justice alone. The private sector is weak: of 14,146 registered experts only 1,920 are private and just 400–500 actively practise. Further problems include state monopolies on several types of examination, expert units operating inside investigative bodies contrary to Article 4 of the Law "On Forensic Examination", centralised registration of methods instead of validation, and the absence of ISO/IEC 17025 accreditation and proficiency testing. Twenty-five strategic recommendations follow: a new forensic examination law, an independent body accountable to Parliament, autonomy for the three flagship institutes, an end to monopolies, admission of private legal entities and foreign experts, a professional association, two-level method validation and a roadmap to the Prüm II framework. The referat compares these proposals with the Ministry of Justice draft law on unifying forensic activity and finds the two pointing in opposite directions.

Keywords: forensic science, forensic examination, judicial expertise reform, EU Project Pravo-Justice, ENFSI, private forensic experts, state monopoly, independence of forensic institutions, ISO/IEC 17025 accreditation, method validation, Prüm II, EU integration.

Першоджерело: *Rybicki P. Improvement of Forensic Science and Judicial Expertise System in Ukraine : report / EU Project Pravo-Justice. [Kyiv], 2024. 34 p.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 26.07.2026.*

References

1. Rybicki P. Zvit [Report: Improvement of Forensic Science and Judicial Expertise System in Ukraine (EU Project Pravo-Justice)] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2026. Vol. 11, No. 4 (64). URL: https://expertize-journal.org.ua/books/19005-zvit (onovlena versiia vid 26.07.2026). [in Ukrainian].

2. Rybicki P. Improvement of Forensic Science and Judicial Expertise System in Ukraine : report / EU Project Pravo-Justice. [Kyiv], 2024. 34 p. URL: https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/688/381/7d8/6883817d891d7624908973.pdf (data zvernennia: 04.11.2026).